

Forslag til Nationalpark

Skjoldungernes Land

Vedtaget af projektets styregruppe

d. 7. oktober 2013

Indhold

Hvad er en dansk nationalpark?	4
Det overordnede idé- og udpegningsgrundlag.....	6
Præmisser – de grundlæggende forudsætninger for oprettelsen	7
Afgrænsningen af nationalparken	8
Idegrundlag for:	
Samarbejde og lokalt ejerskab	10
Natur og landskab.....	12
Kultur og rigshistorie	14
Landbrug, skovbrug, fiskeri og jagt	16
Friluftsliv	18
Adgang og stier	20
Turisme og andre erhverv	22
Formidling, undervisning og forskning	24
Forslag til nationalparkbestyrelsens sammensætning	26
Debat og borgermøder	27
Nationalparkforslagets historik og hidtidige borgerinddragelse	28
Den videre proces	30
Protokollat om tryghed ved forudsætningerne	31

Udgiver: Skjoldungernes Land, Roskilde Kommune, Lejre Kommune og Frederikssund Kommune

Forside foto: Selsø Sø

Bagside foto: Skibssætningen Gl. Lejre

Fotograf: Ole Malling, Poul Bjerager (s.20, 27 og 32), Jens Wollesen (s. 22) og John Larsen (s.12)

Tryk: Roskilde Kopi & Print ApS

Styregruppens forord

Den samlede og bredt sammensatte nationalparkstyregruppe præsenterer hermed i enighed sit endelige oplæg til den nationalpark, som nu har været drøftet og forberedt siden 2004.

I dette hæfte giver vi en sammenfatning af den endelige version af nationalparkens afgrænsning, visioner og idegrundlag. Styregruppen har formuleret otte emne- og indsatsområder. Hver af disse indledes med en introduktion på venstre side af opslaget og selve forslaget på højre side. Disse afsnit gør det muligt at danne sig et godt billede af, hvad nationalparken vil arbejde for.

Bortset fra et antal mindre tilretninger på baggrund af høringsprocessen i september 2013 er hæftet identisk med det hæfte, der blev benyttet under høringen. Man kan således fortsat læse om projektets historik og om, hvad en nationalpark er og hvilke virkemidler den har, den videre proces m.v. På denne måde har hæftet adresse til såvel borgere som kommunalbestyrelser og miljøministeriet.

Grundige omtaler af naturindholdet og det øvrige udpegningsgrundlag er givet i de tidligere og meget omfattende slut- og bilagsrapporter i 2005 og i nationalparkmagasinet i 2011, samt to mindre, supplerende faglige redegørelser fra 2013. Alt dette materiale kan ses på projektets hjemmeside skjoldungelandet.dk.

Med pilotprojekt Skjoldungelandet har vi "øvet" os i at være nationalpark gennem fire år. Det har været en fornøjelse at høre de mange positive tilkendegivelser om Skjoldungelandets 30 projekter om naturattraktioner, faciliteter og formidling.

En meget stor del af nationalparkområdet er i privat eje. Styregruppen lægger stor vægt på nationalparklovens bærende principper om frivillighed for den enkelte lodsejer om konkrete projekter, samt at der gælder helt den samme lovgivning indenfor parken som udenfor.

En nationalpark bevirker, at alle de parter, som har hver deres berettigede interesser i landskabet mødes og gennem dialog og samarbejde finder fælles løsninger på udfordringer og muligheder. Med sine betydelige fondsmidler kan nationalparken sætte handling bag ønskerne. Nationalparken skal være til glæde for lodsejere, beboere og gæster i landskabet og til gavn for landskabets natur- og kulturværdier.

Styregruppen:

Lejre Kommune	Danmarks Naturfredningsforening
Roskilde Kommune	Landboforeningen Gefion
Frederikssund Kommune	Sjællandske Familielandbrug
Roskilde Museum	Foreningen af lodsejere i Nationalpark Skjoldungelandet
Vikingskibsmuseet	
Sagnlandet Lejre	Ledreborg Slot
Roskilde Universitet	Friluftsrådet
	Nationalparkens Venner

Hvad er en dansk nationalpark?

Et kvalitetsstempel og en pengepose

Et større og sammenhængende landskab kan få tildelt den fornemme status af nationalpark når området rummer natur- og landskabsværdier samt gerne kulturhistoriske værdier af national eller international betydning. Det er et internationalt kendt kvalitetsstempel.

I international sammenhæng spænder begrebet nationalpark ret vidt: fra enorme statsejede landskabs- og naturområder til ganske små privatejede lokaliteter med en bestemt vigtig fortælling. Landbrug og bymæssig bebyggelse kan indgå i nationalparker.

I dansk sammenhæng er der tale om en ganske rummelig udgave af nationalparkbegrebet. I sagens natur kan der i en dansk park ikke indgå så meget vild natur, som man kan finde andre steder i verden - men det gør ikke vor natur mindre spændende og værdifuld. Meget af jorden i danske nationalparker vil være privatejet, og lovgivningen bygger derfor på et bærende princip om frivillighed for den enkelte lodsejer om at deltage i projekter, der fremmer nationalparkens formål.

I en dansk nationalpark gælder helt den samme lovgivning og de samme regler som udenfor nationalparken. Alt dansk landskab og natur er grundigt reguleret gennem den omfattende lovgivning om planlægning, miljø, naturbeskyttelse, landbrug, veje, jagt og meget mere. Også EU's direktiver er gældende, hvortil kommer kommunernes planlægning og administration af en stor del af samme lovgivning.

En dansk nationalpark etableres og administreres juridisk set som en fond i henhold til nationalparkloven. Nationalparkbekendtgørelsen udgør grundlaget og rammerne for fondens virke. Fonden modtager et betydeligt årligt statstilskud. Kommunerne kan indskyde midler og ressourcer til arbejdet, og andre fonde, virksomheder og privatpersoner kan også donere beløb til nationalparkfonden. Fondens bestyrelse uddeler midler til natur- og landskabsformål i bred forstand i overensstemmelse med nationalparkplanen og dens målsætninger.

Nationalparklovens formål er at:

- Skabe og sikre større sammenhængende naturområder og landskaber af national og international betydning.
- Bevare og styrke naturens kvalitet og mangfoldighed.
- Sikre kontinuitet og muligheder for fri dynamik i naturen.
- Bevare og styrke de geologiske og landskabelige værdier.
- Bevare og synliggøre de kulturhistoriske værdier og mangfoldigheden i kulturlandskabet.
- Understøtte forskning og undervisning i områdets værdier.
- Fremme befolkningens muligheder for at bruge og opleve naturen og landskabet.
- Styrke formidlingen af områdernes værdier og udvikling.
- Understøtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne, og styrke bevidstheden om områdernes værdier gennem inddragelse af befolkningen i nationalparkens etablering og udvikling.

Hvad er en nationalpark ikke?

En nationalpark er ikke en myndighed, og den har ingen tvangsbeføjelser. En nationalpark er derimod et formaliseret og frivilligt interessefællesskab blandt de forskellige brugere af landskabet.

En nationalpark må ikke agere i modstrid med nogen øvrig lovgivning. Det vil sige, at al regulering af fast ejendom, al færdsel, alle miljø- og naturforhold osv. er underlagt landets love, og disse forvaltes fortsat af de myndigheder, hvorunder de hører, dvs. primært kommuner, staten, fredningsmyndigheder m.fl. Myndighederne skal administrere disse love ens indenfor og udenfor nationalparken.

En nationalpark kan ikke tvinge nogen lodsejer til noget. Men den kan tilbyde betaling for ønskede tiltag. Det hele bygger på frivillighed. Kun indenfor en nationalparks grænser er der mulighed for at få tildelt penge fra nationalparkfonden til nærmere aftalte projekter.

En nationalparks organisering

Nationalparken er formelt set en selvstændig **fond** oprettet i henhold til Nationalparkloven. Fonden ledes af en **bestyrelse**, som sammensættes af miljøministeren efter indstilling fra styregruppen/kommunerne. Der etableres et større **nationalparkråd**, hvor alle større interessegrupper er repræsenterede.

Der etableres et **sekretariat**, hvor der ansættes et mindre antal medarbejdere med de rette kompetencer indenfor planlægning og administration, natur- og landskabsforvaltning samt formidling indenfor natur, kulturhistorie og jordbrug. Der skal senere tages stilling til, hvor sekretariatet skal ligge.

Virkemidler i en nationalpark

- En nationalpark kan alene fremme sine mål gennem oplysning (foldere, bøger, hjemmeside, foredrag, naturvejledning og guidede ture), gensidig inspiration især blandt de deltagende parter, samt gennem frivillige aftaler med lodsejere, hvori betaling kan indgå.
- Der udarbejdes en nationalparkplan i overensstemmelse med nærværende nationalparkforslag. Her fastlægges de langsigtede visioner og målsætninger for især naturværdierne og de kulturhistoriske værdier. Strategier og handlingsplan angives.
- Nationalparkens bestyrelse kan uddele midler til natur- og landskabsformål i bred forstand i overensstemmelse med nationalparkplanen. Uddeling af midler til fysiske foranstaltninger kan kun ske efter frivillige aftaler med lodsejere og evt. andre myndigheder.
- Staten bidrager årligt med et større tilskud til nationalparkfonden. Private, andre offentlige instanser og andre fonde vil kunne bidrage, evt. med angivelse af ønsker eller forudsætninger for bidraget.
- Nationalparkfonden kan tilbyde køb, leje eller pleje af jord. Det kan for eksempel være jord, som ikke er særligt interessant i landbrugsdriften, men som er mere interessant i natursammenhæng. Nationalparkfonden kan også medvirke ved jordfordeling og kompensationsjord til gavn for såvel landbrugsdrift som naturønsker.

Læs mere på skjoldungelandet.dk

Det overordnede ide- og udpegningsgrundlag

Af miljøministerens brev af 13. december 2012 til styregruppen og de tre kommuner fremgår det, at forligskredsen bag nationalparkloven og ministeren er enige om, at der iværksættes en proces med henblik på en kommende udpegnings af nationalparken i et område omkring den sydlige del af Roskilde Fjord.

Det meddeles, at "forligskredsen anerkender det store forarbejde og er enige om, at forslaget kan indfri kravene til en nationalpark".

Som grundlag for sin opbakning har forligskredsen blandt andet lagt vægt på, at "områdets kombination af naturmæssige, landskabelige, kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier er særlig i dansk sammenhæng".

Det særlige ved Nationalpark Skjoldungernes Land er

- Det smukke, fuglerige og historiske fjordlandskab i og omkring Roskilde Fjord, som er internationalt fuglebeskyttelsesområde.
- Det vidtstrakte, fredede kulturlandskab med de fire herregårdsgodser Ledreborg, Selsø-Lindholm, Sonnerupgård og Åstrup Kloster på striben, som rummer stor landskabelig og biologisk variation.
- Det statsejede, tidligere kongelige, skovhøjland Bidstrupskovene i Sjællands næststørste skovområde. I det stærkt kuperede skov- og overdrevslandskab findes meget store naturværdier.
- I landskabet aflæses rigets dannelse fra oldtidens magtcenter Lejre til middelalderens konge- og kirkesæde Roskilde. Hele området er særdeles rigt på kulturmiljøer og kulturhistorie, hvoraf Roskilde Domkirke er verdensarv og vikingskibene er verdenskendte.
- Ind imellem ligger frodigt og landbrugsmæssigt værdifuldt agerland. I denne nationalpark ønsker vi i særlig grad at sætte fokus på formidling af jordbrugenes forhold.

Alle disse forhold giver Skjoldungernes Land sin egen profil sammenlignet med de allerede etablerede nationalparker, og denne park bidrager dermed til, at de danske nationalparker samlet kan fortælle forskellige nationale landskabshistorier.

Endelig bør det nævnes, at disse store gods- og landskabsfredninger, som dækker størstedelen af nationalparkens landområde, blev gennemført i 1960-erne og 1970-erne med henblik på skabelse af en større naturpark nær hovedstaden. Dengang fandtes nationalparkbegrebet ikke i Danmark. Med 40 års venten kan Skjoldungernes Land krone disse fredninger og nationalparkintentioner gennem en udpegnings som næste danske nationalpark.

Læs mere på Skjoldungelandet.dk

Præmisser

Nationalpark Skjoldungernes Land

De grundlæggende forudsætninger for oprettelsen

Nærværende forslag til nationalpark bygger på den gældende Lov om Nationalparker af 6. juni 2007. Heraf fremgår blandt andet følgende bærende principper, som med nærværende forslag forudsættes at være grundlaget for nationalparken, også fremover:

1. Der gælder samme lovgivning såvel indenfor som udenfor nationalparken,
2. Nationalparken har ikke myndighedsfunktioner eller tvangsbeføjelser,
3. Aftaler vedrørende tiltag på den enkelte ejendom indgås på frivillig basis mellem lodsejer og nationalparkfonden,
4. Nationalparken opererer gennem en nationalparkfond, der skal muliggøre en bredviftet og afbalanceret indsats i overensstemmelse med nationalparkens formål,
5. Der skal fortsat være lokal opbakning og lokalt ejerskab til nationalparken, herunder hos de private lodsejere. Det er en grundlæggende forudsætning for en bred lokal opbakning til nationalparken, at bekendtgørelsen om nationalparken såvel som den kommende bestyrelses arbejde i alt væsentligt baseres på disse præmisser og på det efterfølgende idegrundlag.

Note.

Dersom forudsætningerne i disse Præmisser og i Idegrundlaget skulle ændres væsentligt og der dermed ikke kan opretholdes bred lokal opbakning til parken skal der kunne tages fornyet stilling til muligheden for nedlæggelse af parken, jf. protokollat i bilaget, side 31.

Afgrænsningen af parken

Efter en sammenfattende vurdering er Styregruppen for nationalparkprojektet kommet frem til at fremlægge den her viste afgrænsning, som rummer, hvad Styregruppen anser for det helt afgørende eller det essentielle i nationalparken:

Et særdeles værdifuldt natur- og kulturhistorisk landskab, som i forvejen er fredet, Natura 2000 eller på anden måde fuldt beskyttet, og som er uden kritiske fysiske barrierer.

I forhold til 2011-forslaget er nu Selsø Sø og -Slot samt Østskoven i Frederikssund Kommune medtaget. Herved er vigtige naturområder kommet med og deres sammenhæng med fjorden vil kunne underbygges af nationalparken. Disse områder ejes af Selsø-Lindholm Gods.

Grænsen er altså lagt under hensyn til natur-, kultur- og landskabsværdierne. Den helt præcise grænse i landskabet er efter konkrete vurderinger lagt i topografiske, matrikulære, tekniske og administrative grænser, hvorved grænsedragningen hele vejen rundt er entydig og administrativt håndterbar.

For byerne er afgrænsningen foretaget med mere rund hånd. Grænsen i Roskilde By følger helt overordnet den middelalderlige byvold, men er rent praktisk lagt i byens nuværende indre ringvej, som ligger tæt på den gamle byvold. Ved Gevninge Landsby er hele det store parcelhusområde, sommerhusområdet og industriområdet også medtaget, idet disse områder også rummer dele af det sjællandske landskabs historie.

Nationalparkområdet i tal

Samlet areal	170 km ²
Fjord, statsligt søterritorium	62 km ²
Landareal	108 km ²
Privat ejendom	87 km ²
Private ejendomme > 5 ha	83 km ²
Offentlig ejendom i alt	83 km ²
Offentlig ejendom på land	21 km ²
Fredede arealer	66 km ²
Natura 2000 områder	89 km ²
Beskyttede naturområder (§3)	17 km ²
Spredningskorridorer iflg. Kommuneplanerne	77 km ²
Værdifulde landskaber (land) iflg. kommuneplanerne	106 km ²
Beskyttede diger	160 km
Kystlinje	99 km

Afgrænsningen har ikke noget med myndighedernes lovforvaltning at gøre, den er nemlig ens indenfor og udenfor afgrænsningen. Hovedforskellen er, at man indenfor afgrænsningen har muligheder for at få del i de økonomiske midler, som nationalparken råder over til diverse natur- og formidlingsprojekter, udenfor findes denne mulighed ikke.

Skjoldungernes Land
Afgrænsning
forslag 7. oktober 2013

Skjoldungelandet

Samarbejde og lokalt ejerskab

Det meste af nationalparkens landområde er i privat eje og det er vigtigt, at lodsejerne ikke vil opleve, at nationalparken kommer "tromlende" med ideer og tiltag, der påvirker deres ejendomme. Alle i styregruppen er enige om dette. Lodsejerne skal føle ejerskab ikke blot til deres ejendom, men til hele nationalparken og dens idegrundlag.

Blandt lodsejere er der i dag en oplevelse af, at der over årene har været for mange uheldige eksempler på, at forskellige aktører har foreslået stier og projekter, som lodsejerne ikke har været orienteret om, endsige inddraget i. Det har skabt et til tider anstrengt forhold mellem parterne. Nationalparken ønsker at skabe en ny dagsorden for udviklingen, hvor samarbejde, samtale, forståelse og frivillighed er i højsædet.

I Lejre, Roskilde og Frederikssund er et rigt foreningsliv med mange gode ildsjæle. I de gamle landsbyer er der de fleste steder et rigtig godt fællesskab blandt beboerne. Disse gode energier og kræfter vil være en styrke for nationalparken og vil også være det for de enkelte lodsejere, hvis en lokal dialog skaber samarbejde om at arbejde for nationalparkens mål og ånd.

Der er i området rigtig mange beboere, fagfolk, ildsjæle og fortællere, der kan fungere som lokale guider, og der er mange folk, som gerne vil give et nap med i forbindelse med f. eks. naturpleje.

For et par år siden rejstes den første skibssætning i verden siden vikingetiden i Sagnlandet Lejre med økonomisk støtte fra nationalparkprojektet. Mange frivillige, lokale foreninger og landsbyer deltog. Alle fandt det sjovt, interessant og nyttigt. Læs mere om forprojekt Skjoldungelandets 30 projekter på skjoldungelandet.dk

Idegrundlag for

Samarbejde og lokalt ejerskab

Med nationalparken vil vi opnå, at

- ❖ Projekter udvikles gennem frivillighed, samtale, forståelse og samarbejde
- ❖ Lodsejerne og lokalbefolkningen føler ejerskab til nationalparken og dens mål og aktiviteter
- ❖ De væsentligste aktører, som har hver deres interesser i landskabet, mødes og finder afbalancerede løsninger på udfordringer og ønsker

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Nationalparken fremmer godt naboskab og lokalt samarbejde. Lodsejerne og lokalbefolkningen føler ejerskab til nationalparken og dens mål og aktiviteter.
- Nationalparken er katalysator for vækst og bæredygtig udvikling med lokal forankring. Nationalparken tilstræber en nedefra-op tilgang til udviklingstiltag.
- Nationalparkens ideer og projektforslag drøftes i såvel det bredt sammensatte nationalparkråd som i de lokale interessegrupper, der måtte dannes i de enkelte nærområder i parken, for eksempel i ejerlaugene eller sognene.
- Samarbejdet i sådanne lokale interessegrupper styrker den lokale forståelse for de særlige udfordringer og muligheder, det enkelte nærområde har. De lokale interessegrupper vil rumme ressourcer og engagement, der vil være en styrke i løsningen, udførelsen og driften af de projekter, der måtte iværksættes i det pågældende område.
- Eventuelle divergerende ønsker mellem lodsejere indbyrdes, eller mellem lodsejere og lokalbefolkning løses gennem dialog, forståelse og aftaler om ”hvad, hvor, hvornår og hvordan” i vedkommende lokale interessegrupper, nationalparkrådet eller bestyrelsen.
- Den private ejendomsret og den offentligretlige regulering af brugen heraf gælder som hidtil. Ved et påtænkt nationalparkprojekt på en ejendom gennemføres en hørings- eller inddragelsesproces, så det sikres, at mulige effekter for naboer eller berørte ejendomme er hørt, overvejet og taget hensyn til.
- Nationalparken tager ansvar for, at ønsker om nationalparkprojekter, for eksempel om friluftsliv, stier og formidling, drøftes med de berørte og relevante lodsejere inden en nærmere konceptudvikling eller planlægning påbegyndes.

Natur og Landskab

Landskabet omkring Roskilde-Lejre indeholder en mangfoldighed af gamle og nyere landskabstyper samt en stor natur- og biodiversitet, som nationalparken ønsker at værne om. Der er de færreste steder i landet så stor biologisk variation samt kulturhistoriske værdier indenfor så koncentreret et område som her.

Roskilde Fjord er skabt i den sidste istid ved, at smeltevand har dannet et net af dale. De isolerede holme og øer gør fjorden til et yndet yngle- og rastested for en række vandfugle. Roskilde Fjord og Selsø Sø m. fl. rummer et særdeles rigt fugleliv og har status som internationalt fuglebeskyttelsesområde. Ca. 10 havørne lever nu ved fjordens enorme forrådsammer.

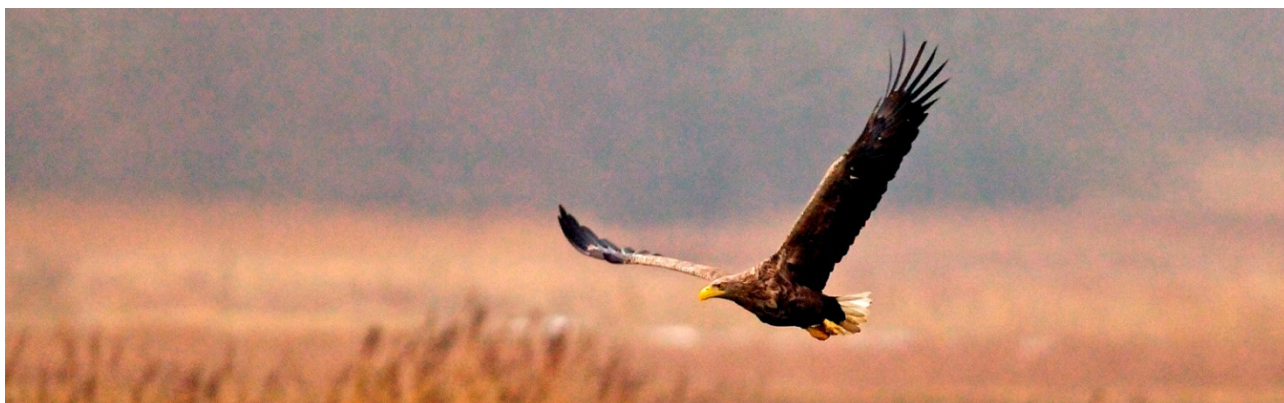
Ledreborg, Selsø-Lindholm, Sonnerupgård og Åstrup godser udgør Danmarks største sammenhængende fredede godslandskab. I dette findes en smuk landskabelig kombination af agerland, overdrev, kuperede skove, vådområder, lokale hengemte naturområder, hegn, gærder og en rigdom af fortidsminder. Dette godslandskab blev fredet i 1970-erne med henblik på skabelse af en større naturpark nær hovedstaden, altså det, vi i dag vil kalde en nationalpark.

Midt på Sjælland ligger, i omkring 100 meters højde over havet, et stort og meget kuperet skovlandskab, der indeholder både skov, overdrev, eng, moser og søer. Mange steder er vandet så rent, at det kan drikkes direkte. Den særlige flora og fauna er baggrund for den store Natura 2000 udpegning begrundet i blandt andet stor vandsalamander, kalkrige og rene søer, overdrev, store bøge- og egeskove m.v. Kronhjorten er ankommet.

I forhold til sin størrelse er Danmark én af Europas største landbrugsnationer, og agerlandet har gennem 6000 år været, og er fortsat, en væsentlig del af vor natur- og kulturarv. De åbne sjællandske landbrugsarealer udgør en vigtig del af nationalparkens landskab, og heri findes en høj koncentration af fortidsminder.

Såvel købstad som landsbyer er habitater for et særligt dyre- og planteliv, der også fortjener opmærksomhed. De ældre bebyggelser er bogstaveligt bygget af det omkringliggende landskabs naturmaterialer. Det gamle Roskilde har med kirkerne, klostret, kommunen m.fl. bevaret ganske mange og store grønne områder i form af parker, marker og gamle haver med tilhørende dyre- og fugleliv. Fra fjorden går en grøn bræmme helt op til Roskilde Domkirke.

Læs mere på skjoldungelandet.dk

Danmarks største rovfugl Havørnen ses nu i fjordlandskabet. 10 – 12 havørne yngler eller fouragerer for tiden i nationalparkområdet. Med et vingefang på mere en 2 meter er havørnen let genkendelig i flugten.

Idegrundlag for

Natur og Landskab

Med en nationalpark vil vi opnå, at:

- ❖ Naturen beskyttes og plejes bedre
- ❖ Naturen bliver yderligere varieret, får mere plads og bliver mere sammenhængende
- ❖ Landskabet bliver flottere, mere markant og mere levende

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Eksisterende naturværdier værnes om gennem målrettet naturbeskyttelse og naturpleje, og hvor det er muligt søges naturværdierne forbedret.
- Der skabes bedre sammenhænge mellem naturområder; dette kan ske gennem forbedring og udvidelse af eksisterende naturområder og ved etablering af flere ”trædesten”, ”naturstreng” og grønne korridorer.
- Tilbagegang i biologisk mangfoldighed søges vendt til fremgang i området. Tilgroning og forurening søges modvirket.
- Der ydes faglig rådgivning og økonomisk støtte til initiativer fra lodsejere, der ønsker at bevare, forbedre eller skabe mere natur på deres jorder.
- I enighed med lodsejerne kan tidligere naturområder og naturtyper genskabes helt eller delvist efter en vurdering af det pågældende steds historie og biologiske potentiale. Hermed vil også naturudviklingen gennem tiderne kunne illustreres.
- Dannelse af pasningslaug eller høslætlaug, der for eksempel passer og plejer særlige naturområder, kan støttes fagligt og økonomisk. Tilsvarende kan nationalparken støtte, at frivilligt arbejde med naturpleje m.v. forankres i lokalområderne.
- Nationalparken vil understøtte, at området kan blive selvforsynende med fedekvæg og andre dyr, der kan afgræsse og pleje naturarealer i parken.
- Gennem oplysning og inspiration kan nationalparken arbejde for udbredelse af bevidsthed om landskabets særlige karaktertræk, som ønskes sikret eller udviklet. Nationalparken vil kunne støtte beplantningsmæssig sløring af anlæg i landskabet samt sanering eller rydning af beplantning, således at landskabets karakter eller kulturhistorie bliver fremhævet.

Kultur og rigshistorie

Vikingekongen Harald Blåtand opgiver det kortvarige kongesæde i Jelling, og vælger omkring år 980 nær det 500-årige kongesæde i Lejre at etablere nyt fælles hovedsæde for konge- og kirkemagt, og han opkaldte Roskilde efter den navnkundige Lejrekonge Roar.

Fra den europæiske storby Roskilde opbyggedes det kristne rige. København blev kongelig hovedstad 450 år senere. Med Domkirken på Verdensarvlisten, de verdensberømte vikingeskibe på Roskilde Fjord, med kongemagt i Lejre i oldtiden og i Roskilde i middelalderen ligger det foreslåede nationalparkområde helt centralt i den danske rigshistorie.

Det danske landskabs kulturhistorie fra stenalder til nutid findes næppe mere koncentreret og bedre repræsenteret end her. Jægerstenalderens køkkenmøddinger fulde af østers- og muslinskaller og redskaber af hjortetak, flint og ben. Bondestenalderens dysse- og jættestuer. Bronzealderfolkets imponerende gravmæler: kæmpehøjene. Jernalderens og vikingetidens skibssætninger, vikingeskibe, kongehaller, gårde, smykker og våben nærmest vælter op af jorden i Lejre- og Roskilde området i disse år.

I nationalparkområdet kan det fortælles, hvordan adelen udvikledes. Godserne og hovedgårdene findes stadig – nogle har været der siden middelalderen, andre har kun voldstederne tilbage som minde. Middelalderens landsbymønster og de fleste af ejendomskellene fra udskiftningen sidst i 1700tallet kan direkte ses i landskabet som store hegn og gærder. Andels- og husmandbevægelsen kan også aflæses.

Læs mere på skjoldungelandet.dk

Roskilde Domkirke er verdensarv. En arkitektonisk enestående katedral i fortsat udvikling i tidens ånd. Intet andet sted i verden hviler så mange kongelige som her.

Idegrundlag for Kultur og rigshistorie

Med en nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Værdifulde kulturmiljøer og kulturspor fra stenalder til nutid værdsættes og beskyttes;
- ❖ Kulturhistorie, rigshistorie og lokalhistorie synliggøres og formidles i nutidigt perspektiv.

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Befolkningen kender de væsentligste dele af deres landskabs kulturhistorie og der skabes muligheder for, at befolkningen kan bidrage til kulturmiljøers bevaring og pasning.
- Udvalgte kulturspor og fortidsminder beskyttes, bevares og plejes så de er synlige og kan ”forstås”. For eksempel gror gravhøje og gamle diger til, hvis ikke der gøres en fortløbende indsats.
- Flere fredede fortidsminder søges gjort synlige eller tilgængelige, f. eks. blot ad simple spor i landskabet. Til visse fortidsminder kan det af forskellige grunde, herunder beskyttelseshensyn og hensyn til privatlivets fred, være ønskeligt ikke at give sådan adgang.
- Initiativer fra lodsejere, der ønsker at fremvise kulturarv på deres ejendom, støttes.
- De store kulturhistoriske fortællinger formidles gennem skoleundervisning, gennem bogudgivelser, på nationalparkens hjemmeside, ved foredrag, i foldere, på kort, via mobiltelefoner, sociale medier m.v. Formidlingen skal også afspejle nutidige perspektiver på kulturhistorien.
- De lokale kulturhistoriske fortællinger i det enkelte nære landskab bliver formidlet tilsvarende. Lokale guider, der bor på stedet og som kender landskabets lokalhistorie, og som får den nødvendige efteroplæring og certificering, tænkes at bære en stor del af den konkrete formidling i landskabet.

Landbrug, skovbrug, fjordbrug og jagt

I den foreslåede nationalpark er der store og ganske værdifulde landbrugsarealer. Bedrifterne bliver større og større. De mindre bedrifter drives som regel på deltidsbasis eller landbrugsarealerne er bortforpagtede, så gården alene bruges til beboelse. Der er kun få svine- og mælkeproducenter indenfor det foreslåede nationalparkområde. Der er såvel konventionel som økologisk drift i området.

I de private skove er der tendens til at naturindholdet øges, bl.a. på grund af jagtinteresserne. Naturindholdet øges også i statskovene, der nu drives efter principperne for naturnær skovdrift. Det betyder blandt andet, at søer, enge og lysninger genskabes, at faldne træer får lov at ligge, og at den oprindelige danske vegetation fremmes i takt med at skoven fornys. Alt dette er til gavn for den biologiske mangfoldighed.

Roskilde Fjord har siden stenalderen været et sandt forrådskammer for befolkningen. Erhvervsfiskeriet er i dag stort set ophørt, men langs kysten vidner havne og stejlepladser om fortsat fiskeri på fritids- og deltidsbasis. I dag fanger mange lystfiskere blandt andet hornfisk og ørreder i fjorden.

Der har været drevet jagt i dette landskab gennem 12.000 år. Vildtbestandene er vokset markant over de sidste årtier og det synes nødvendigt at regulere en del bestande. Målet er at opretholde sunde vildtbestande i landskabet.

Ved Gevninge. "Køer og heste og får på græs, hen over brede agre, åbne lader for fulde læs, sejl som stryger om klint og næs, byger som går og kommer, det er den danske sommer". Thøger Larsen 1914.

Idegrundlag for: Landbrug, skovbrug, fjordbrug og jagt

Med en nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Jordbrugserhvervene i området får flere muligheder for at være i miljømæssig og økonomisk balance og i fortsat udvikling
- ❖ Befolkningens forståelse for jordbrugserhvervenes forhold og rolle i forvaltningen af natur og landskab øges
- ❖ Landbrugets, skovbrugets, fjordbrugets og jagtens samspil med landskabet, miljøet, naturen, kulturhistorien, friluftslivet og formidlingen er alt i alt er positivt set bredt i forhold til nationalparkens samlede målsætninger.

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Aftaler mellem lodsejere og nationalpark indgås på gensidig frivillig basis, idet lodsejerne får tilbud om fuld kompensation for muligt indtægtstab samt betaling for udført arbejde.
- Landbrug og skovbrug har fortsat ret til strukturudvikling og produktionstilpasning indenfor lovgivningens rammer. Jagtretten reguleres ikke af nationalparken men af øvrig lovgivning, som forudsættes at være den samme såvel indenfor som udenfor nationalparken. Jordbrugserhvervenes muligheder for rentabel drift og langsigtet positiv økonomi skal ikke forringes, men derimod søges øget.
- Lodsejere, landbrugere, skovbrugere og andre producenter kan efter nærmere kriterier benytte et særligt kvalitetsbrand, som erhvervene udvikler i samråd med nationalparkbestyrelsen.
- Nationalparken samarbejder med såvel konventionelle som økologiske landbrugsejendomme. Lodsejerne får særlige tilbud om frivilligt at deltage i at udføre arbejde, der måtte blive foranlediget af nationalparken, f. eks. anlæg af stier, drift og vedligeholdelse af naturarealer, formidling, m.v. Lodsejerne indenfor nationalparkens grænser får supplerende fordele i form af flere muligheder for iværksættelse af særlige naturfremmende foranstaltninger og –omlægninger.
- Lodsejerne har mulighed for at tilbyde nationalparkfonden at erhverve dele af deres jorder til mulige kulturhistoriske, naturmæssige eller formidlingsmæssige formål. Nationalparkens vil i givet fald prioritere tilbud om køb af marginale jorder, hvor naturindholdet er eller kan blive højt. Som udgangspunkt har nationalparken ikke ønsker om at købe god dyrkningsbar landbrugsjord. Ved eventuel erhvervelse af arealer gennemføres en dialog med nærliggende lodsejere om projektet.
- Jordbrug, skovbrug, fjordbrug og jagt, fra husmandsbrug til godsforvaltning, formidles på lige fod med natur og kulturhistorie.
- Ved gennemførelse af nationalparkprojekter skal der foretages en relevant risikoanalyse af projektets konsekvenser for husdyrproducenternes fortsatte drifts- og udviklingsmuligheder, og der skal søges løsninger, der ikke forringer producentens stilling.

Friluftsliv

Begrebet friluftsliv spænder fra spontan nydelse af livet og fornemmelse af vejr og vind i det fri, til deltagelse i organiserede udendørs fællesaktiviteter med et bestemt sigte. Det spænder fra menneskets søgen efter ægte natur, til søndagsturen i bil med besøg på en attraktion. Og det kan være glæden ved at drikke termokaffen, mens man nyder udsigten fra en højtliggende landsbykirke.

I Danmark er friluftslivet i disse årtier i vækst. Ikke mindst interessen for sundhed og velvære har givet ønsket om frisk luft og brugen af stier i by, skov og det åbne land et løft.

Af hensyn til naturbeskyttelsen, dyrelivet og de, der bor på landet, er der i lovgivningen fastsat regler for friluftslivet, især om adgang og færdsel. Et meget koncentreret friluftsliv i et bestemt område vil selvsagt kunne påvirke selve oplevelsen af naturen eller kulturhistorien, og det vil kunne forstyrre beboere og dyreliv.

Nogle af friluftaktiviteterne kan være i direkte modstrid med hinanden. For eksempel kan fuglekiggeren og naturelskeren ikke nyde roen, hvis hurtig og støjende aktivitet forstyrrer. Mange oplever andres løse hunde som et stressende problem. Heste eller cykler kan ælte og ødelægge en sti for vandrere.

Forstyrrende aktiviteter præget af støj og fart - udøvet af relativt få - kan søges holdt geografisk og tidsmæssigt adskilt fra de mere stille naturoplevelser - udøvet af de relativt mange.

Landbrugsproduktionen vil i sagens natur medføre såvel støj som lugt med videre. Det må naturelskeren tage som en oplevelse, der er med til at sætte naturen i perspektiv.

Friluftsliv med familien en sommerdag ved Gershøj.

Idegrundlag for: Friluftsliv

Med en nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Respekt for natur, dyreliv og lokale beboere og lodsejere er en selvfølgelig del af friluftslivet
- ❖ Befolkningen får bedre muligheder for at opleve landskab, natur og kulturhistorie
- ❖ Der tages vidtgående hensyn til naturens sårbarhed, forstyrrelse, slid og visuel påvirkning

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Sikring af at nationalparkgæsters færden i parken, særligt på private veje og arealer, ikke medfører øgede gener for lodsejere, beboere og natur. Tværtimod skal nationalparken arbejde for at de allerede forekommende gener mindskes. Der kan arbejdes med en sårbarhedszonerings for formidlingen og indsatsen i nationalparken.
- Der bliver bedre muligheder for gode oplevelser i landskab og natur - med respekt for landskabets naturværdier, lodsejere og beboere.
- Modsatrettede ønsker mellem lodsejere og friluftsliv og mellem friluftslivets forskellige udøvere indbyrdes løses gennem forståelse og aftaler om ”hvad, hvor, hvornår og hvordan”. Her kan også de lokale nationalpark-interessegrupper spille en positiv rolle.
- Friluftslivet kanaliseres gennem etablering af et tilpas antal hensigtsmæssigt placerede parkeringspladser, stier, indhegnede hundeluftningsarealer, udsigtspunkter m.v. uden at selve landskabskarakteren forringes og i respekt for lodsejerne og for naturen.
- Der kan udpeges et passende antal forstyrrelsesfri områder i landskabet, skove og naturområder, herunder særligt stille- og mørkeområder. Etableringen af sådanne områder sker af hensyn til dyrelivet samt muligheden for på nærmere fastsatte måder at opleve naturen på dens egne præmisser.
- Mulighederne for friluftslivet formidles på hjemmesider, aviser, foldere, interaktivt friluftskort, via mobiltelefoner osv. Mange tilbud er gratis, medens andre kan være mod betaling.
- I overensstemmelse med lovgivningen og i fællesskab med lodsejerne udarbejdes tydelige regler for god opførsel og korrekt færden på stier og i landskabet. Disse regler bliver formidlet gennem omfattende kampagner, målrettede foldere, skiltning i terrænet etc.
- Problemer med løse hunde og ureglementeret færdsel søges løst gennem målrettede kampagner og konkrete foranstaltninger på stedet, evt. omlægning af stier m.v.
- Det skal formidles tydeligt, at det meste af nationalparkens landjord er i privateje, hvorfor færdsel skal ske med den yderste hensyntagen til lodsejere og beboere.
- Der søges etableret et tilpas antal hensigtsmæssige stier og faciliteter for handicappede.

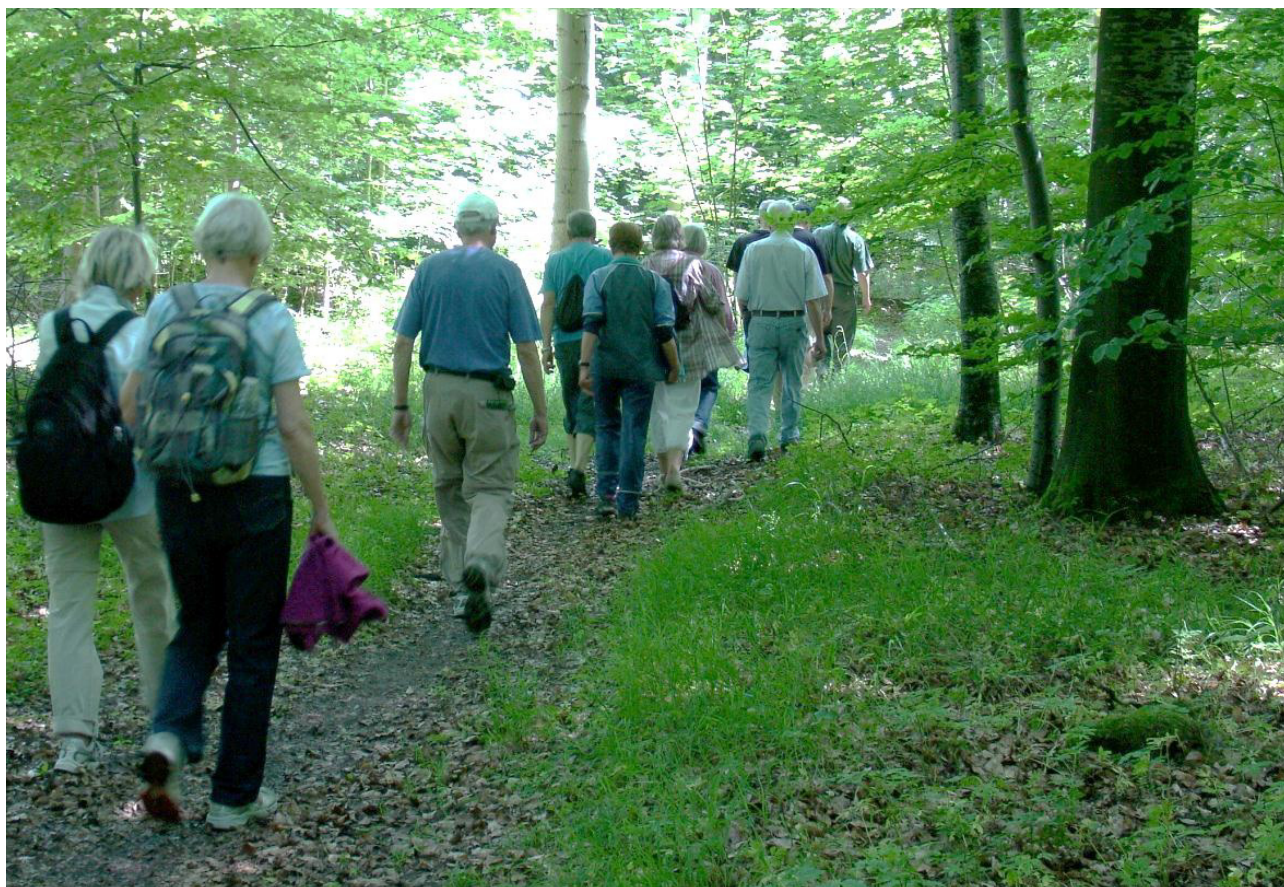
Adgang og stier

Der findes i dag et netværk af forskellige veje og stier i landskabet, som i henhold til Naturbeskyttelsesloven ikke må nedlægges uden tilladelse, og som kan benyttes af alle. Desuden giver loven adgang til færdsel langs strandkanten samt på andre naturarealer under visse betingelser. Gennem årene er en hel del mindre stier i landskabet dog blevet inddraget til andre formål.

Stier bruges i stadigt stigende grad til motion, og fremmer dermed befolkningens fysiske og mentale sundhed. Behovet for stier til disse forskellige formål vurderes at være fortsat stigende. Kommunerne har i deres kommuneplaner udlagt de stiforløb, som de anser for væsentlige for befolkningens adgang til oplevelse af landskab, natur og kulturhistorie.

Med en nationalpark kan interessen for at benytte stier i landskabet stige, men nationalparken vil have forskellige muligheder for at imødegå de gener, der herved måske kan opstå for dyreliv og beboere, ikke mindst ved fornuftig formidling af stiforholdene. Visse omlægninger af stiforløb kan også være hensigtsmæssige.

På fjordene er der ingen stier, men dog sømærker til markering af sejlrender m.m. for de større både. Med kano og kajak har man ret til at padle næsten overalt på fjorden og at gå i land, hvor der ikke er reservatbestemmelser om adgangsforbud. Denne landgang giver af og til problemer, idet ikke alle har forståelse for dyrelivets sårbarhed. En nationalpark vil udbrede denne forståelse.

Kanaliseret færdsel via formidling og skiltning m.v.: Her en guidet tur i Boserup Skov på vej til Stilleskoven.

Idegrundlag for

Adgang og stier

Med en Nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Stier i nationalparken placeres så dyreliv og sårbare naturområder beskyttes og under hensyntagen til lodsejere og beboere.
- ❖ Befolkningen får adgang til varieret natur og landskab ad velplanlagte ruter med gode kig ”ud” i landskabet og ”ind” i naturen
- ❖ Landskabsruterne giver adgang til spændende oplevelser, fordybelse og indsigt

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Alle stier i nationalpark-regi etableres efter frivillig aftale med lodsejerne.
- Der udlægges et tilpas antal hensigtsmæssige stiforløb, der tager hensyn til både beskyttelse af følsomme natur- og landskabsområder, lodsejerne samt befolkningens behov for adgang til naturoplevelse og fordybelse, herunder med flotte kig ”ud” i landskabet og ”ind” i naturen.
- Det samlede stinet giver mulighed for både korte rundture og lange landskabs- og naturvandring over flere dage. Mange af stierne skal henligge på naturens præmisser og kan være ufremkommelige i dele af året.
- Der søges etableret stier fra de større byer ud i landskabet og naturen, samt stier mellem de større naturområder. Såvel gående, cyklende, ridende og handicappede skal betænkes i tilpas omfang.
- Der etableres flere faciliteter langs fjorden i form af bålpladser, shelters mv. samt vejledninger om samt færdsel og ophold på strandenge og holme. anbefalede ruter på fjorden formidles.
- Der anlægges flere indhegnede hundeluftningsarealer, hvor hunde må løbe frit. Udenfor disse arealer skal hunde føres i snor af hensyn til vildtet og andre naturgæster i henhold til naturbeskyttelseslovens regler herom.
- Skiltning mv. langs stierne udføres så diskret og minimalt som muligt, så den passer ind i området. Skiltningen skal dog være tilpas tydelig. Skiltningen understøttes af turfoldere med kort samt mulighed for navigation via GPS og information via mobiltelefon.
- Stierne i det åbne land kan formidles differentieret i forhold til en konkret gennemgang og vurdering af deres betydning, sårbarhed m.v. Således vil der være nogle stier, som henvender sig til udefra kommende gæster og andre stier, der primært kendes af lokalbefolkningen.

Turisme og andre erhvervsmuligheder

En nationalpark er et potentiale for de erhverv, som på den ene eller anden måde kan udnytte parkens status og muligheder til at skabe værdi for deres virksomheders produkter og eller tjenester. En nationalpark kan understøtte lokal virkelyst og nye partnerskaber blandt både nye og gamle virksomheder.

Blandt oplevelseserhverv er der dels alle de entré-baserede attraktioner i området, dels f.eks. cykeludlejning, udlejning af kano og kajaker, guidede ture, specialbutikker og lignende.

Der er endvidere en lang række erhverv, som på en mere indirekte måde kan udvikles i takt med en stigende interesse for nationalparken. Det kan være specialprodukter, som kan sælges til en merpris alene på grund af relationen til nationalparken. Eksempler kunne være øl, fødevarer, malerier, fotografier, håndarbejder, tøj og klæde, overnatning, spisesteder osv.

Det er vigtigt, at der i nationalparken holdes fast i autentiske landskabsværdier og i tilbud og produkter, som lokalbefolkningen selv har lyst at benytte sig af. Der bør f.eks. ikke skabes en kunstig folkløse eller en overbelastning af værdifulde naturområder.

Styregruppen vurderer, at hvad der er godt for lokalbefolkningen, er også godt for turisterne – men hvad der er godt for turisterne er ikke nødvendigvis godt for lokalbefolkningen. Derfor skal turismetilbuddene tilrettelægges med omtanke, og værdien for lodsejere og lokalbefolkning skal indtænkes.

Læs mere på Skjoldungelandet.dk

På én økodag kommer der 10.000 besøgende og ser køerne blive sluppet ud på græs. Til sammenligning tiltrækker områdets største attraktion Vikingskibsmuseet 120.000 gæster om året.

Idegrundlag for

Turisme og andre erhverv

Med en nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Der udvikles hensynsfuld natur- og kulturturisme, som giver indsigt og bevægelse.
- ❖ Mulighederne for natur- og kulturturisme øges, hvilket afleder nye erhvervsmuligheder og arbejdspladser.
- ❖ Turismen tilfører området værdi uden at landskabs- og naturværdier forringes.

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Nationalparken fungerer som løftestang dels for de kendte store attraktioner, dels for overnatningssteder, spisesteder, transporttilbud, guides, salg eller udlejning af tøj og udstyr til ture i landskabet, gårdbutikker, gallerier osv.
- I samarbejde mellem erhverv og nationalpark udvikles en certificering af nationalparkprodukter og services, som giver mulighed for branding med nationalparkens logo m.v. Fokus på lokal oprindelse og kvalitet. Der kan være tale om for eksempel føde- og drikkevarer, historiske produkter, guider, overnatning m.v.
- Turister tilbydes samlede pakkedninger, hvor områdets store attraktioner er i højsædet. De kan med fordel bindes sammen med de mindre attraktioner og bestemte guidede ture i landskabet således, at overnatning bliver en attraktiv del af pakkedningen.
- Nationalparken bliver for danskere et interessant alternativ til ferieture til udlandet. De danske og lokale besøgende kan opleve det samme som turisterne, men vil også ofte hælde til selvplanlagte oplevelser baseret på information fra nationalparkens hjemmeside m.m.
- Landsbykirker indlægges som varder og stoppesteder ved busturisme, ligesom der indtænkes muligheder for at gå småture i landskabet fra kirkerne. Endvidere kan kirkerne som levende kulturmiljøer formidles.
- Der satses primært på reelle natur- og kulturnære oplevelser, der bevæger og gør en forskel for krop og sjæl. Nationalparkens turismetilbud bør have en klar profil og tilrettelægges med hjerte, holdning og samfundssind.
- Der skal arbejdes for etablering af hensigtsmæssige måder at opleve fjordlandskabet på. Her tænkes på etablering af en form for fast færgefart mellem nogle af fjordens havne og anløbsbroer samt guidede sightseeingture fra søsiden, særligt i turistsæsonen.

Formidling, undervisning og forskning

I nationalparkområdet er der allerede en udbygget formidlingsstruktur i form af områdets rigtig mange museer og besøgssteder. De frivillige foreninger, ikke mindst Danmarks Naturfredningsforening og de kulturhistoriske foreninger, organiserer et imponerende væld af meget kvalificerede guidede ture året rundt. Et nydannet Formidlings Forum knytter bånd mellem museer og frivillige organisationer.

Nogle af de mest markante formidlings- og besøgssteder er:

Vikingskibsmuseet, (*vikingerne og skibene på fjorden m.m.*)

Sagnlandet Lejre kulturlandskabet gennem 10.000 år)

Roskilde Museum (*riget, byen og landet m.m.*)

Lejre Museum (*oldtiden m.m.*)

Tadre Mølle og Naturcenter (*møller, ældre landbrug, natur*)

Boserupgård(*skoven*)

Lokalhistoriske arkiver (*lokal- og egnshistorie*)

Frederikssund Museum, Færggården, (*Fjordkultur*)

Ledreborg Slot og Park, Roskilde Domkirke & Museum, Roskilde Kloster m.fl.

Roskilde er en udpræget universitets- og uddannelsesby og nationalparken vil kunne samarbejde med:

Roskilde Universitet: *Miljø, samfund og rumlig planlægning, miljøbiologi, geografi, natur og modeller, historie, kulturhistorie og identitet, oplevelsesøkonomi og turisme, information og kommunikation samt projektudvikling.* **Danmarks Miljøundersøgelser:** *Miljø- og naturforvaltning, klimaeffekter på land og vand, klimaøkonomi, jordbrug natur og miljø samt marin økologi.* **Roskilde Museum:** *Arkæologi, forskning, samling, dokumentation og formidling af kulturspor fra tidligste tider til nu.* **Vikingskibsmuseet:** *Marin arkæologi, forskning, samling, dokumentation og formidling af sejlskibe, med hovedvægten på vikingetid. Rekonstruktion og test af vikingskibe m.fl.* **DTU Risø:** *Teknologisk innovation og udvikling, klima og energisystemer, vindenergi, bioenergi, solenergi, biomaterialer samt dyrkningsmetoder.* **Sagnlandet Lejre:** *Forskningsbaseret afprøvning og rekonstruktion af landskabsmiljøer gennem tiderne.* **Madkulturen:** *Fødevarer og madkultur, principperne i Ny Nordisk Mad udbredes til uddannelser og samfund. Samarbejder med Slagteriskolen.* **Lyngby Landbrugsskole:** *Uddannelser indenfor landbrug.* **Erhvervs Akademi Sjælland:** *Blandt andet Have og Park, Markedsføring og Webudvikling.*

Formidling ude i landskabet kan give store oplevelser. Her i Sagnlandet Lejre.

Idegrundlag for

Formidling, undervisning og forskning

Med en nationalpark vil vi opnå, at

- ❖ Formidlingen af nationalparkens natur, landskab og kulturhistorie bliver mere samordnet;
- ❖ Børnehaver og skoler tilbydes undervisningspakker til brug ude i landskabet;
- ❖ Universiteter og uddannelsessteder vil bruge landskabet som studieobjekt.

Mere konkret betyder det, at nationalparken, med forudsætningen om bl.a. frivillig deltagelse for den enkelte ejendom, vil arbejde for følgende:

- Formidlingen udmøntes decentralt i de mange eksisterende formidlingsinstitutioner der findes i området. Sekretariatets placering samt spørgsmålet om hvorvidt og hvor der skal være ét eller flere større visitor-centre har styregruppen ikke taget stilling til.
- Formidlingen blandt nationalpark-netværkets aktører søges koordineret og fællesgjort yderligere.
- Formidlingen udføres såvel nutidigt ved brug af ny teknologi som mere traditionelt ved f.eks direkte undervisning, afmærkning og skiltning i terrænet. Formidlingen skal berige oplevelsen på stedet.
- Den lokale natur og historie skal på skoleskemaet. Nationalparken vil i samarbejde med skoletjenester og FormidlerForum udvikle undervisningspakker og tilbud, så områdets skoleelever oplever naturens og historiens virkelighed, gerne med overnatning.
- Nationalparken understøtter, at skoler eller børnehaver kan adoptere et mindre stykke natur til overvågning og naturpleje for en længere årrække.
- Landskabet og naturen m.v. anvendes som øvelsesfelt for studerende, forskere og formidlere.
- Der lægges en særlig vægt også på forskning, udvikling og formidling af jordbrugets forhold, herunder processerne fra jord til bord, jagt, fiskeri m.v.
- Der oprettes på nationalparkens hjemmeside en omfattende vidensbank, hvor relevant information om landskabet, naturen, jordbruget, historien, kulturhistorien osv. findes i let tilgængelig form.
- Det skal formidles tydeligt, at det meste af nationalparkens landjord er i privateje, hvorfor færdsel og formidling skal ske med den yderste hensyntagen til lodsejere og beboere.
- Skjoldungernes Land vil koordinere formidlingen med de øvrige nationalparker i det omfang, det findes hensigtsmæssigt.

Forslag til Nationalparkbestyrelsens sammensætning

Bestyrelsen skal efter loven bestå af 6-12 medlemmer, hvor til kommer formanden, som udpeges af ministeren samt 1 eller 2 medlemmer valgt af og blandt Nationalparkrådet, når dette er nedsat. I henhold til bemærkningerne til Nationalparkloven er en stor del af de op til 12 pladser i bestyrelsen i princippet givet på forhånd. Det drejer sig om: de tre kommuner, en lokal statslig repræsentant (må antages at være Naturstyrelsen Vestsjælland), en kulturhistorisk institution el. lignende, hvor det er relevant (det må det siges at være her), Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, samt 1-3 repræsentanter for jordbrugs-, skovbrugs- og fiskerierhvervene.

Styregruppen anbefaler på denne baggrund følgende sammensætning af den kommende bestyrelse:

1 Frederikssund Byråd

1 Roskilde Byråd

1 Lejre Kommunalbestyrelse

1 Naturstyrelsen Vestsjælland

1 Kulturhistorien, forskningen og formidlingen repræsenteres af en repræsentant fra Roskilde Museum, Vikingeskibsmuseet eller Sagnlandet Lejre.

1 Danmarks Naturfredningsforening vælger en lokal repræsentant

1 Friluftsrådet vælger en lokal repræsentant

1 Produktionslandbruget repræsenteres via Landboforeningen Gefion

1 De mindre landbrug repræsenteres via Sjællandske Familielandbrug

1 Skovbruget repræsenteres ved at nationalparkens 4 kulturhistoriske godser vælger en repræsentant.

1 Foreningen af Lodsejere i Nationalpark Skjoldungelandet

1 Der udpeges en repræsentant for turismeerhvervet blandt Visit Lejre, Visit Roskilde og Visit Frederikssund.

Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden. Der er i de danske nationalparker tradition for, at bestyrelsen taler sig til rette og bliver enige om f.eks. nationalparkplanen, de væsentligste projekter m.v.

Det skal tilstræbes, at bestyrelsens sammensætning endvidere afspejler nationalparkområdets geografi og de tre kommuner.

Det anbefales, at bestyrelsesmedlemmerne, så vidt muligt, udpeges for forskudte perioder, så kontinuitet i arbejdet tilgodeses.

Nationalparkrådets sammensætning

Nationalparkbestyrelsen fastsætter sammensætningen af nationalparkrådet, hvortil der ikke er begrænsninger i antallet af medlemmer. Rådet er rådgivende for bestyrelsen. Den nuværende styregruppe anbefaler at rådet bliver stort og bredt dækkende. Styregruppen lægger vægt på, at Nationalparkrådet får en væsentlig og reel rolle i nationalparkens arbejde med koncept- og projektudvikling m.v.

Der kan endvidere nedsættes arbejdsgrupper, som kan komme med oplæg til råd og bestyrelse.

RUC og andre forskningsinstitutioner opfordres til at indtræde i nationalparkrådet, og her etablere et forsknings- og udviklingsorienteret delnetværk.

Kunst i landskabet ved Gl. Lejre: Freja, Odin og blankt stål giver nyt perspektiv på landskabet. Skjoldungelandet 2009.

Nationalparkforslagets historik og hidtidige borgerinddragelse m.m.

På baggrund af forslag fra den daværende miljøminister om nationalparker i Danmark beslutter de daværende 5 kommuner Hvalsø, Bramsnæs, Lejre, Roskilde og Gundsø samt Roskilde Amt i **2004** at et arbejde, der skal komme med forslag til en nationalpark og lovgivning herom.

Dette arbejde gennemføres med støtte fra Friluftsrådet i tæt dialog med interesseorganisationer og andre aktører i området. Der arbejdes i seks tematiserede arbejdsgrupper, bl.a. en lodsejergruppe. I sommeren **2005** indsender kommunerne forslag om lovgivningen samt et konkret **forslag til nationalpark** kaldet **Det Kulturhistoriske Landskab på Roskilde- og Lejreegnen**. Forslag og bilagsrapport er på i alt 500 sider, og det giver grundige beskrivelser af landskabets værdier samt projekter, der i givet fald vil kunne overvejes. Forslaget udarbejdes med faglig bistand fra Cowi Consult.

I 2007 vedtager Folketinget Lov om Nationalparker helt i overensstemmelse med anbefalingerne fra Roskilde/Lejre. 5 af de 10 undersøgelsesprojekter bliver udpeget som nationalparker, men kun tre er i dag realiseret.

2009 – 2012: Mens der ventes på en næste runde af nationalparkudpegninger etablerer de nye kommuner Lejre og Roskilde et stort demonstrationsprojekt med støtte fra Arbejdsmarkedets Feriefond. Det hedder **Skjoldungelandet**. Det skal vise befolkningen, hvad en nationalpark vil betyde. Under projektet etableres bl.a. den store eng i Boserup Skov, gravhøje synliggøres, åløb renses, kulturhistoriske steder renoveres og meget mere. Den lange Skjoldungesti fra Roskilde til Hvalsø etableres og formidles på kort og mobilapplikation, en handicapsti giver ny adgang til udsigt over Roskilde Fjord, mountainbikere får deres egen rute i Boserup Skov, hvor der også etableres et stilleområde. Der gennemføres projekter med kunst i landskabet, den store skibssætning i Sagnlandet rejses, Vikingeskibet "Skjoldungen" bygges, og meget mere. I alt 30 projekter gennemføres uden problemer.

I **2010** inviterer landboforeningen Gefion lodsejerne til informations- og debatmøde om nationalparken. Stemningen er overvejende positiv. Der nedsættes en lodsejergruppe, der skal følge nationalparkarbejdet og komme med input.

I **2011** udgiver kommunerne og Skjoldungelandet **magasinet "Fra Skjoldungeland til Nationalpark"**. Det trykkes i 65.000 eksemplarer og omdeles til alle husstande i Roskilde og Lejre Kommuner. Magasinet rummer Styregruppens og kommunernes visioner og mål for en nationalpark, samt en afgrænsning. **22 debatarrangementer** gennemføres med ca. 1000 deltagere. Flere hundrede avisartikler publiceres. Sagen omtales i TV. Der høres under debatfasen ingen formulerede negative tilkendegivelser fra lodsejere i området, hverken i aviser eller på de mange spørgeskemaer fra borgermøderne.

I januar **2012** indsender Styregruppen og Kommunalbestyrelserne magasinet til miljøminister og folketing som forslag til nationalpark. I december 2012 meddeler miljøministeren, at forligskredsen om Nationalparkloven støtter anmodningen om en udpegning af området, som vurderes værdigt som nationalpark. Der anmodes om, at kommunerne indsender et endeligt forslag med en helt præcis afgrænsning og eventuelt tilrettede visioner, og at der fortsat arbejdes i et godt procesforløb. Frederikssund kommune kommer med i styregruppen.

I februar **2013** indkalder Gefion igen til lodsejermøde med forslag om, at der dannes en egentlig lodsejerforening i nationalparkområdet. På mødet er der igen overvejende positiv stemning for nationalparken. Ved lodsejerforeningens første generalforsamling i marts 2013 høres derimod mange kritiske og skeptiske røster.

I marts 2013 udvider styregruppen på denne baggrund antallet af lodsejerrepræsentanter fra 2 til 6, og forlænger processen om formulering af nærværende forslag med 5 måneder.

Under arbejdet i styregruppen opnås i august 2013 enighed i den nye styregruppe om nationalparkens grundlæggende forudsætninger og om handlemuligheder, hvis disse måtte blive anfægtet sidenhen. Der er også enighed om hele idegrundlaget. Lodsejerforeningens repræsentanter tager forbehold for, hvad medlemmerne siger om sagen.

I september 2013 er der offentlig høring om nationalparkforslaget. Styregruppen afholder tre borgermøder: i Roskilde, Lejre og Frederikssund, alle med klar positiv opbakning til nationalparksagen. Umiddelbart efter et lodsejermøde i lodsejerforeningens regi afholdes et særligt lodsejermøde i styregruppens regi. Her opleves stemningen som afslappet og der er få tilkendegivelser imod nationalparken.

De indkomne høringssvar er helt overvejende konstruktive og positive. 3 lodsejere angiver at de gerne vil ud af parken, 7 angiver at de gerne vil ind.

På det afsluttende styregruppemøde i oktober 2013 vedtages en tilrettet udgave af nationalparkforslaget efter en længere debat og uden yderligere forbehold ført til referat. Dette således vedtagne nationalparkforslag med tilretninger fremgår af dette hæfte.

Dog tillægges processen på styregruppemødet i oktober yderligere 2 måneder, idet lodsejerforeningen melder ud, at den har konstateret en manglende opbakning blandt lodsejerne. De to måneder skal blandt andet bruges på en lodsejerworkshop i november med henblik på en yderligere afdækning af, hvad der skal til, for at lodsejerne kan blive mere trygge ved parken, og der er ønske om at lodde stemningen yderligere.

En nationalpark er tænkt i et langsigtet perspektiv til glæde for kommende generationer. Lindholm Skovbørnehave.

Den planlagte videre proces

I november 2013 behandler Styregruppen igen sagen på baggrund af den seneste lodsejerworkshop.

Efter den tidligere vedtagne plan forventes Styregruppen at fremsende sagen til kommunalbestyrelserne med sin indstilling eller indstillinger. Kommunalbestyrelserne forventes at behandle sagen i december 2013.

Herefter kan kommunalbestyrelserne vælge at sende sagen videre til miljøministeren med anmodning om igangsættelse af en formel udpegningsproces.

I så fald ser Miljøministeren på sagen i samråd med forligskredsen bag nationalparkloven, og kan så iværksætte Naturstyrelsens udarbejdelse af det egentlige forslag til bekendtgørelse om parken.

Ministerens således sammenfattede forslag til nationalpark skal derefter i offentlig høring i mindst 16 uger, hvor der igen er muligheder for at indsende bemærkninger og at debattere sagen.

Sådanne bemærkninger skal så behandles af ministeren, der først derefter vil kunne oprette nationalparken gennem udstedelse af en bekendtgørelse herom, i givet fald muligt senere i 2014.

Kornerup Sø. I det fjerne anes kysten mod Frederikssund.

Bilag

Tryghed om forudsætningerne

Fra lodsejerside er der fortsat en vis bekymring for, om love og regler om f. eks. landbrug, jagt og adgang sidenhen ændres for private ejendomme i nationalparker. Nationalparkloven hviler på et bredt forlig i folketinget. Sådanne ændringer er derfor ikke sandsynlige. Styregruppen ønsker ligesom lodsejerne bestemt ikke, at der sker ændringer af disse forhold.

Ifølge nationalparkloven skal ministerens udstedelse af bekendtgørelse om nationalparken hvile på det forslag til nationalpark, der her er præsenteret. Den bestyrelse, der nedsættes skal derefter arbejde i overensstemmelse med bekendtgørelsen. Lokalparkplanen skal også være i overensstemmelse med bekendtgørelsen, og konkrete projekter skal være i overensstemmelse med nationalparkplanen.

Hvis forudsætningerne på trods af disse forhold måtte ændres væsentligt vil der kunne tages fornyet stilling til nationalparkstatus, herunder med en ultimativ mulighed for, at der gennemføres en nedlæggelse af nationalparken.

Følgende tilkendegivelse indarbejdes i styregruppens og kommunalbestyrelsernes dagsordener og protokollering ved vedtagelse af anmodning om oprettelse af nationalparken.

Protokollat:

Forslaget om nationalparken bygger på de forudsætninger, som er oplyst i forslaget præmisser på side 7 i dette hæfte, herunder at der gælder samme lovgivning såvel indenfor som udenfor nationalparken, og at der skal være lokal opbakning til parken.

Dersom forudsætningerne for nationalparkens oprettelse som nævnt i Præmisserne og Idegrundlaget ændres væsentligt, skal der kunne tages fornyet stilling til nationalparkstatus, herunder med en ultimativ mulighed for, at der gennemføres en nedlæggelse af nationalparken.

Nedlæggelsesmuligheden er nævnt i Lov om Nationalparker, § 36. Processen vil være, at en anmodning herom skal behandles af Nationalparkrådet og Nationalparkens bestyrelse, som fremsender sine kommentarer og anbefalinger herom til kommunalbestyrelserne.

Kommunalbestyrelserne sender på den baggrund sine indstillinger i sagen til Miljøministeren. Der gennemføres i denne sammenhæng en høringsproces, hvis omfang og indhold forventes at modsvare oprettelsesprocessen, men den nærmere proces må i givet fald udmeldes af miljøministeriet.

Skjoldungernes Land

Rådhuset , Lejrevej 15, 4320 Lejre

www.skjoldungelandet.dk, skjoldungelandet@lejre.dk